

19 okt 2004 -13:15

Toespraak-Forum-20041019

Toespraak van Eerste Minister Guy Verhofstadt naar aanleiding van de oprichting van het Forum. Senaat, 19 oktober 2004.

Toespraak van Eerste Minister Guy Verhofstadt naar aanleiding van de oprichting van het Forum. Senaat, 19 oktober 2004.

Mevrouw de voorzitter, Geachte collega's, Soms wordt België smalend het land van de staatshervormingen genoemd. Nog belangrijker is evenwel de vaststelling dat de hervorming van de Belgische staat op een vreedzame manier is verlopen. Want in tegenstelling tot zovele andere landen, zelfs binnen de Europese Unie, was er in België geen burgeroorlog, geen guerrilla of een reeks van anonieme aanslagen nodig. Dat is iets waar we terecht fier op mogen zijn. Intussen lijken staatsstructuren in de hele wereld in beweging. Het einde van de Koude Oorlog speelde hierbij een belangrijke rol. Bij het einde van de twee grote blokken, kwamen in verschillende landen interne spanningen naar boven tussen het centraal gezag en perifere delen. Soms ging het over de verdeling van rijkdom, maar meestal ging het over de drang naar erkenning van godsdienst, taal of cultuur. Het is dan ook geen toeval dat het Belgisch model overal in de wereld bestudeerd wordt. En bovendien als oplossing gesuggereerd werd voor de "devolution" in Groot Brittannië, of voor het uittekenen van een nieuwe staatsstructuur op Cyprus. Maar iedereen die federalisme bestudeert, weet dat een staatsstructuur geen statisch gegeven is, maar integendeel, een dynamisch proces. Een dynamisch proces dat regelmatig verfijning vraagt. In België weten we dit. Beter dan wie ook. In België zijn de eerste ingrediënten die geleid hebben tot de latere staatshervorming gelegd in 1962 met de vastlegging van de taalgrens en in 1963 met het beginsel van de territorialiteit en de instelling van gemeenten met een bijzonder statuut. De eerste echte staatshervorming kwam er in 1970 met de grondwettelijke erkenning van de taalgebieden en de invoering van gemeenschappen. Gaston Eyskens zaliger verklaarde toen in de Kamer dat "de unitaire staat, met zijn structuur en zijn werkwijze zoals thans door de wetten nog geregeld, door de feiten achterhaald was". En de feiten gaven hem gelijk. Immers in alle verder staatshervormingen werden meer bevoegdheden van het federale niveau overgedragen naar de gewesten en de gemeenschappen. Zo werd in 1980, naast een aantal nieuwe bevoegdheden voor de gemeenschappen, het statuut van de gewesten uitgetekend. Met onder andere economie, tewerkstelling, ruimtelijke ordening, leefmilieu en huisvesting als bevoegdheid. In 1988 werden die bevoegdheden nogmaals uitgebreid en werd het statuut van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest, met een eigen Raad, vastgelegd. In 1993 werd beslist tot de rechtstreekse verkiezing van de gewest- en gemeenschapsraden en werd de provincie Brabant gesplitst. In 2001, tenslotte, werd de vijfde staatshervorming voltooid. Dit was het zogenaamde Lambermont-Lombard akkoord waarbij de autonome financieringsmogelijkheden van de gemeenschappen en de gewesten sterk werden verruimd. Daarnaast werden, zoals bij elke vorige staatshervorming, nieuwe bevoegdheden aan de gewesten toevertrouwd. Mevrouw de voorzitter, Geachte collega's, De versterking van de gewesten en de gemeenschappen is niet de enige rode draad doorheen de verschillende staatshervormingen. Ook de methode is dat. Ik heb in de federale beleidsverklaring voor de Kamer en de Senaat gezegd dat het in ons land onmogelijk is dat één taalgroep zijn wil oplegt aan een andere. Dat heeft in ons land nog nooit gewerkt. Elke belangrijke staatshervorming is alleen maar tot stand kunnen komen in een brede, partij- en taaloverschrijdende consensus. In 1970 probeerde Gaston Eyskens zijn voorstellen via de traditionele weg te realiseren. Dit mislukte. Daarom richtte hij de zogenaamde werkgroep van 28 op waar politici van alle partijen in vertegenwoordigd waren. In 1980 kwam de staatshervorming pas tot stand na een akkoord van de partijvoorzitters van de drie Nederlandstalige en de drie Franstalige partijen. In 1992 was er de dialoog van gemeenschap tot gemeenschap, waarbij alleen wetsvoorstellen werden ingediend waarover consensus bestond. Voor de totnogtoe laatste staatshervorming hebben we de Conferentie voor de Staatshervorming

opgericht, de zogenaamde Costa. De samenstelling van deze Costa was zowel intergouvernementeel als interparlementair. Dames en heren, Het Forum dat wij vandaag hier in de Senaat van start laten gaan, ligt dus volledig in de lijn van deze traditie van deze methode van dialoog. De enige methode die in ons land heeft bewezen te kunnen werken. De enige methode die tot resultaten leidt. En tot resultaten willen we allemaal komen. Want onze federale staat is aan verfijning toe. De werking van onze instellingen kan beter. Daar is iedereen het over eens. Ik moet hierbij terugdenken aan de reeds aangehaalde uitspraak van Gaston Eyskens namelijk dat de unitaire staat door de feiten achterhaald is. Vandaag werken we immers nog altijd met een overblijfsel uit die unitaire staat, met name het klassiek tweekamerstelsel. Iedereen voelt aan dat het tweekamerstelsel, zoals het vandaag bestaat, niet goed functioneert. Dat ligt uiteraard niet aan de leden van de Senaat, noch aan het personeel. Laat dat duidelijk zijn. Het klassiek tweekamerstelsel waarbij bijna al het werk dubbel wordt gedaan, past niet in een federale staat. In alle federale staten is het zo dat er één federale Kamer is en één Kamer als ontmoetingsplaats tussen gewesten of gemeenschappen. Hervormen is dus de boodschap. Het uitgangspunt daarbij is het akkoord dat op 26 april 2002 werd afgesloten en waarbij de Senaat wordt omgevormd tot een kamer van gewesten en gemeenschappen. Die vernieuwde Senaat zal vooral bevoegd zijn voor de grondwet, de bijzondere wetten, internationale akkoorden, verdragen en multilaterale samenwerkingsakkoorden. De nieuwe Senaat zal naast haar initiatiefrecht om voorstellen bij de Kamer van volksvertegenwoordigers aanhangig te maken, ook beslissingen van de federale Kamer kunnen evoceren wanneer deze betrekking hebben op de rechten en belangen van de gewesten en gemeenschappen. Naast de hervorming van het klassiek tweekamerstelsel moet in een geest van openheid en wederzijds vertrouwen ook worden gezocht naar meer homogene bevoegdheidspakketten. Door soms beperkte bevoegdheidsverschuivingen kan vaak een veel coherentere en efficiëntere aanpak worden bekomen. Dit komt in de eerste plaats de burger ten goede, die voor zijn probleem of vraag makkelijker zal weten welke overheid hij of zij moet aanspreken. Terzake hebben verschillende regeringen al voorstellen geformuleerd. In het Regeerakkoord van 12 juli 2003 zijn ook andere punten aangegeven voor de agenda van dit Forum namelijk de constitutionele autonomie voor het Brusselse Hoofdstedelijk gewest en de herziening van artikel 195 van de Grondwet. Hiermee kom ik op nog een ander agendapunt van het Forum, zoals aangegeven in het Regeerakkoord, namelijk de verkiezingsdata voor de federale en deelstaatverkiezingen. Dit probleem vind ik toch niet onbelangrijk. Het vertrouwen in en de geloofwaardigheid van de politiek is de laatste tijd immers sterk achteruit gegaan. Het is geen fenomeen van de laatste jaren, het is een fenomeen dat al twee decennia aan de gang is. Grote oplossingen bestaan niet. We hebben ze in elk geval nog niet gezien. We moeten beginnen bij het begin en dat is op de eerste plaats het wegwerken van enkele ergernissen bij de kiezer. Eén van die ergernissen ongetwijfeld de veelvuldigheid van de verkiezingsdata. Ook dat probleem moet in het Forum bekeken worden. Geachte collega's, Dames en heren, Ik heb vorige week in de federale beleidsverklaring gepleit om een streep te trekken onder de verkiezingskoorts. Vandaag wil ik ervoor pleiten dat elk lid van dit Forum zijn verantwoordelijkheid zou opnemen. Zich openstellen voor dialoog. Gezamenlijk werken aan een verantwoordelijke dialoog. De opdracht van de federale regering is het mogelijk maken van deze dialoog. Het faciliteren van de verantwoordelijke dialoog. Dat is de reden waarom ik voorstel dat het voorzitterschap van het Forum zal worden waargenomen door de vice-eerste ministers die bevoegd zijn voor institutionele hervormingen. De rol van u, de leden van het Forum, is het aanpassen van onze instellingen aan de nieuwe noden van de samenleving. Het zoeken naar oplossingen en voorstellen voor een grotere, structurele coherentie van federale, gewestelijke en gemeenschapsbevoegdheden. Ik roep u hierbij op om zoveel mogelijk aanwezig te zijn. We kunnen ons geen lege stoel permitteren. Wanneer u niet aanwezig kunt zijn, kan u een plaatsvervanger aanduiden, die op zijn beurt de vergadering bijwoont. Tenslotte stel ik ook voor, gezien een groot deel van het werk in het Forum zal gaan over de hervorming van de Senaat, dat we naast de huidige leden van het Forum ook zes senatoren zouden toevoegen, zes vertegenwoordigers van de grote democratische fracties van de Senaat. Mevrouw de voorzitter, Geachte collega's, Ik wil de Senaat bedanken voor de logistieke mogelijkheden die ze biedt om van dit Forum een succes te maken. Met de positieve inzet van u allen kunnen we komen tot wat nodig is, een zesde staatshervorming. Samen kunnen we de laatste stap zetten

van een Belgisch unitaire staat naar een volwassen federaal land.Ik dank u.